

Kertomus matkasta Mustasaaren kirkolle 29.8.1990

Mustasaaren kirkon julkisivujen pintarappauksen uusintatyö oli loppuvaiheessa. Rappauksen viimeistelytyötä ja kalkkimaalausta tehtiin enää kirkon pohjoisseinustalla.

Rappauspinnan puhdistus lateksimaalista on tehty hiekkapuhallattamalla pinnasta pois noin 3mm kerros pintalaastia. Uusi pinta on hierretty serponit-hydraulisella valkoisella kalkkilaastilla. Työ oli aloitettu pääfasadin itäkulmasta ja julkisivun puoleenväliin laasti on lyöty käsin pohjapintaan. Pääoven länsipuoleinen pilasteripinta on vielä tehty käsin lyömällä. Oven molemmin puolin sijaitsevien pilasterien rappauspinnoissa, varsinkin noin 2,5-4 m korkeudella, on hiushalkeamaverkostoa. Halkeamaverkosto lienee syntynyt runkoaineeltaan hyvin hienojakoisen pintakerroksen liian suuresta paksuudesta. Oven länsipuolella työtä jatkettaessa otettiin työmaalla käyttöön laastinsekoitin-laastiruisku yhdistelmä käyttöön. Tähän pintaan verrattuna käsinlyöty ja hierretty pinta näytti hieman erillaiselta karkeudeltaan ja elävyydeltään. Ruiskun käytön perusteluna olivat tasalaatuisemman tartunnan saaminen ja työn sujuvuuden takaaminen. Seurakunnan työtä valvovan rakennusmestarin mukaan ruiskulevitys tapahtui riittäväällä paineella ja tasaisuudella. Myös hydraulisen laastin käytössä oli noudatettu annettuja työaikoja ja työkalut ja laastiasiat pidetty puhtaina jo kovettumaan alkaneesta laastista.

Rappauksen tulos näytti onnistuneelta ja ehkä liiankin sileältä ja tiiviiltä. Selityksenä edellämainituille seikoille lienee ohuen kerroksen hierontamisessä tarvittava hyvin hienojakoinen runkoaines. Pintaa koputtelemalla tuntuu, että uusi pintakerros on tarttunut tasaisesti hiekkapuhallettuun seinäpintaan. Valvojan tekemien irroituskokeiden perusteella laastit eivät irtoa rajapinnastaan vaan rikkoutuvat muusta kohdasta. Pintahieronta on työteknisesti sujunut ongelmitta lukuunottamatta paria muutaman neliödesimetrin aluetta, joissa hieronta on uusittu.

Seinien alaosaa kiertävä vihertävänharmaa hiekkakivifriisi oli päätetty peittää rappauksella, koska kiviaineen kunto oli huono. Itäpäädyn osalla oli kivipinta käsitelty piihappoesterillä/Wacker. Kiven pinta tuntui tällä osalla kiinteältä aikaisempaan pintaan verrattuna, josta irtosi hiekanraetta kosketeltaessa. Friisin rappauspinta on tehty sileänä, alkuperäinen pinta on ollut ennen rapautumista pystyrihlattu. Kivi on voimakkaasti kulunut, niin, että rihlaus on ollut nähtävissä vain paikka paikoin. Valvojan kanssa sovittiin, että kirkkorakennuksen ja sakariston itäkulmaan jätetään hyvin säilynyttä kivifriisiä näkyviin n. metrin matkalta.

Kirkon fasadiin liittyvät kiviosat on paikkauskorjausten jälkeen maalattu silikaattimaalilla mahdollisimman lähelle kiven omaa värisävyä.

Pääfasadiin liittyvät puusta veistetyt koristeosat on käsitelty säilyneen vanhan reseptin mukaan tehdyllä ohjeella.

Kalkkimaalaus rapattujen pintojen osalla on tehty Gotlannin kalkilla ja valmistajan antamalla reseptillä, jossa 130-lit-

raan vettä sekoitetaan 25 kg kalkkitahnaa. Työselityksen mukaisesti kalkkaus on pääsääntöisesti tehty 7:n kertaa. Kalkkimaali on hyvin ohutta ja sen antama peittävyys on vähäinen. Joillakin alueilla maalaustyö on tehty jopa 11-kertaa. Tällainen alue on mm. pääfasadin otsikko. Tämä pinta näyttää vielä tämänkin käsittelymäärän jälkeen hyvin ohuesti maala-
tulta; rappauksen hierrosta johtuvat pienet karkeuserot näkyvät selvästi. Vähäinen peittävyys ei voine johtua käytetystä keinoaineisesta siveltimestä eikä myöskään pohjan imevyydestä. Kokeilin laastipohjan imevyyttä kalkkaamalla pohjoisseinustan sokkeliosuutta ja totesin pohjan imevän useamman peräkkäisen sivelykerran valumatta. Kalkkitahnan määrä on valmistajan ohjeessa aivan ilmeisesti liian vähäinen, jos haetaan peittävyttä. Mustasaaren kirkon osalla kalkkauskäsittelyt ovat varmasti vahvistaneet sideaineellaan rappauskerrosta ja tasanneet laastihiekasta johtuvia pohjan sävyeroja. Kyseinen ohut käsittely ei myöskään aiheuta tulevaisuudessa ongelmia uusintatöiden yhteydessä. Kalkkimaalaus on kuitenkin niin ohut, että se ei muodosta kulutuskerrosta kirkon julkisivuille. Tästä ei kuitenkaan liene haittaa, koska myös pintalaasti on koko kerrospaksuudeltaan valkoista.

Kalkkimaali on hyvin sitoutunutta eikä irtoa käteen hierottaessa.

Vasemmanpuoleisen sivurakennuksen sementtipaikkauksilla pillattujen osien laastinpoistotyö oli meneillään ja valvojan kanssa neuvoteltiin siitä, että poistoraja tehdään seuraamalla sopivia vaakalinjoja ja joissakin suolavauriokohdissa tarkistetaan vielä poistettavan laastin määrää. Uudelleenrappaus tehdään hydraulisia kalkkilaasteja käyttäen. Paikoilleen jäävät vanhat rappausalueet hiekkapuhalletaan räystäänaluslistaa lukuunottamatta. Lista painepestään ja kaavitaan mekaanisesti puhtaaksi irtoavista kalkkauserroksista. Pintalaasti levitetään tasaisena kerroksena koko seinäpintaan. Rakennuksen rappaus työ pyritään saamaan valmiiksi syyskuun loppupuolelle mennessä. Kalkkimaalaustyö jätetään ensi kevääksi.

konservaattori Pentti Pietarila